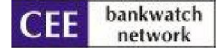

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

а/с 306, Київ-32, 01032
тел.: (044) 227-42-21
info@necu.org.ua | www.necu.org.ua

№ 23-13

03.03.2023

Міністру охорони довкілля та
природних ресурсів України
Руслану СТІЛЬЦЮ

вул. Митрополита Василя Липківського, 35,
Київ, 03035, Україна

*Звернення громадських організацій
щодо збереження Бузького Гарду*

Шановний Руслане Олександровичу!

Направляємо Вам відкрите звернення щодо збереження Бузького Гарду, яке вже підписано понад 30 громадськими організаціями України.

Ми, екологічна та не лише громадськість, десятиліттями боремось за збереження Бузького Гарду та закликаємо Вас дослухатись до аргументів наведених у зверненні та ухвалити вірне рішення щодо чергового проекту з підняття рівня Олександрівського водосховища, що проходить оцінку впливу на довкілля. Рішення, що забезпечить збереження Бузького Гарду та унеможливить підняття рівня Олександрівського водосховища на Південному Бузі тепер та у майбутньому.

Додаток: **Відкрите звернення щодо збереження Бузького Гарду**, на 6 стор.

З повагою,

Голова НЕЦУ

Руслан ГАВРИЛЮК

**Міністру захисту довкілля та
природних ресурсів України
Руслану СТРІЛЬЦЮ**

ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БУЗЬКОГО ГАРДУ

Шановний Руслане Олександровичу!

01 лютого ц.р. в Єдиному реєстрі оцінки впливу на довкілля було розміщено Звіт з ОВД «Завершення будівництва Ташлицької ГАЕС. Введення гідроагрегатів № 3-6 (м. Южноукраїнськ Миколаївської області) (Коригування) з підвищенням рівня Олександрівського водосховища на р. Південний Буг з позначки 16,0 до позначки 16,9 м» (номер реєстраційної справи 2022749672).

Ташлицька ГАЕС будується з 1981 року і вся понад 40-річна історія її спорудження – це трагедія нищення унікальної природної та культурної та спадщини України – Бузького Гарду.

Бузький Гард – природне урочище в долині Південного Бугу, серце Гранітно-степового Побужжя, одного із семи природних чудес України. Саме ця місцевість дала назву Національному природному парку «Бузький Гард», створеному задля її охорони та збереження. Бузький Гард - невід’ємна частина Смарагдової мережі, яку Україна зобов’язалась зберігати.

Водночас Бузький Гард – історична пам’ятка українського народу, яка є свідченням української державності на цій місцевості за козацької доби, тобто задовго до посягання на ці українські землі Московією, та розвінчує сучасні історичні міфи, якими росія супроводжує свою війну проти України.

Вже кілька десятиліть громадськість вимушена доводити владі, що економічне зростання та розвиток енергетики не можуть відбуватися за рахунок знищення національного природного та культурного надбання. Однак, проект Ташлицької ГАЕС з підняттям рівня Олександрівського водосховища, неприпустимість якого було доведено не один раз, знову з’являється в енергетичних планах.

Аналіз опублікованого звіту з ОВД засвідчує, що проект Ташлицької ГАЕС так і не зазнав істотних змін, його реалізація знову передбачає підйом рівня Олександрівського водосховища з відповідними неприпустимими негативними наслідками для довкілля. Не враховано ключову вимогу громадськості щодо розгляду альтернативних варіантів з відмовою

підйому рівня Олександрівського водосховища, що є одним з наріжних принципів процедури оцінки впливу на довкілля.

Ба більше, проведена оцінка впливу на довкілля не відповідає багатьом іншим положенням національного законодавства у цій сфері. Все це буде детально відображено в численних зауваженнях та запереченнях, що отримає Міндовкілля в рамках громадського обговорення теперішнього проєкту. Відзначимо лише деякі з них, які кардинально порушують процедуру ОВД:

1) у Звіті замовчано існування на затоплюваних землях пам'ятки культури національного значення № 140001-Н «Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького». Тому й не дивно, що проігноровано руйнівний вплив на неї підняття води в Олександрівському водосховищі. Цей вплив (затоплення водами Олександрівського водосховища) знищує в рельєфі нашої країни ті його елементи, які дали назву територіально-адміністративній одиниці Вольностей Війська Запорозького — його Буго-Гардівській паланці і є доказами історичних прав Української Держави на ці землі історичного Запорожжя. Це Гардовий поріг, знищений як явище природи ще підняттям води на 16,0 м, та Гардовий острів, який із підняттям води в Олександрівському водосховищі до позначки 16,9 м так само, як і Гардовий поріг, опиниться під водою і перестане, як і поріг, існувати як одиниця рельєфу. На нижній заборі Гардового порогу козаки ставили щороку загорожу-гард для лову риби. Від цієї загорожі походить назва і порогу, і острова, і урочища, і поселення (у XVIII ст. — міста) Гард, і всієї Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького. Принагідно слід зазначити, що, коли південні межі Буго-Гардівської паланки проходили порівняно недалеко на південь від урочища «Гард», то на півночі її межі ішли уздовж нинішнього кордону Кіровоградської та Черкаської областей (у XVIII ст. — кордон між землями Запорожжя та Речі Посполитої). Таким чином, знищення Гардового порогу та Гардового острова — ключових елементів пам'ятки національного значення «Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького» завдасть шкоди не тільки для визнання історичних прав України на землі Північно-Західного Причорномор'я, але й на землі у самому центрі сучасної території нашої держави;

2) об'єктивно не оцінено вплив на раритетний фітогенофонд, який неможливо відтворити на інших ділянках та територіях, та біорізноманіття загалом. Проігноровано руйнівний вплив Олександрівського водосховища на екосистему Південного Бугу, що потребує реанімації та відновлення, а не подальшого зарегулювання;

3) Звіт з ОВД навіть не доводить необхідності збільшення обсягу Олександрівського водосховища для потреб Ташлицької ГАЕС, про що, до речі, вже звучало в оцінках енергетиків.

Замовчування існування пам'ятки національного значення «Історичний ландшафт центру Буго-Гардівської паланки Війська Запорозького» за тих обставин, що в Звіті правильно зазначено наявність на затоплених територіях частин рельєфу, пам'ятних у зв'язку з історією Запорозжя, хочуть чи ні автори Звіту, спотворює зусилля уряду зі збереження культурної спадщини та неправдиво демонструє, що начебто наша держава ставиться до святинь Запорозжя байдуже, що теперішня Україна є якимось новоутвором на цих землях, а не продовженням на них давніх своїх державотворчих традицій. І саме з цього погляду планована діяльність, яка оцінюється у Звіті, кричуще порушує як національне законодавство в сфері захисту довкілля та збереження культурної спадщини, так і завдає непоправної шкоди сучасним процесам державотворення в Україні, зокрема визнанню іноземними державами законних і непорушних прав України на території історичного Запорозжя.

Вважаємо за доречне нагадати, що у 2021 році процедуру ОВД проходив проєкт завершення будівництва Ташлицької ГАЕС, де НАЕК «Енергоатом» пропонував підвищення рівня Олександрівського водосховища до позначки +20,7 м. Хвиля громадського обурення тоді вчергове була потужною і масовою, що не можливо тепер в умовах повномасштабної війни росії проти України, коли частина захисників Бузького Гарду перебувають на фронті захищаючи Україну.

Минулого разу Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів чітко висловило свою позицію і листом № 25/5-21/13635-21 від 30.06.2021 відмовило у наданні висновку з ОВД для проєкту завершення будівництва Ташлицької ГАЕС. У листі містилося таке обґрунтування: *«З огляду на цінність території, з точки зору збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, яка планується для затоплення у процесі реалізації планованої діяльності, уповноважений центральний орган вважає за доцільне рекомендувати підприємству розглянути альтернативні варіанти рішень планованої діяльності, з порівняльним аналізом щодо економічних вигод та екологічних наслідків для довкілля (зокрема, для видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України та відповідних міжнародних червоних списків, об'єктів природно-заповідного фонду, культурної та археологічної спадщини), у тому числі без реалізації даної планованої діяльності».*

На жаль, НАЕК «Енергоатом» не почув цю вичерпно точну рекомендацію. Новий проєкт завершення будівництва Ташлицької ГАЕС відрізняється від попереднього лише позначкою підняття рівня Олександрівського водосховища, що ніяк не змінює факту затоплення об'єктів

культурної та природної спадщини. Разом з тим, у Звіті з ОВД безпідставно стверджується про неможливість застосування інших технологічних рішень для провадження планованої діяльності. Хоча варіанти таких рішень вже існують в світовій енергетиці і мають комерційне застосування.

Відтак, через зазначені причини, вважаємо, що Звіт з ОВД «Завершення будівництва Ташлицької ГАЕС. Введення гідроагрегатів №3-6 (м. Южноукраїнськ Миколаївської області) (Коригування) з підвищенням рівня Олександрівського водосховища на р. Південний Буг з позначки 16,0 до позначки 16,9 м» (номер реєстраційної справи 2022749672) не має підстав для отримання Висновку з оцінки впливу на довкілля.

Хочемо сподіватись, що цього разу позиція Міністерства буде так само принциповою, як і минулого разу.

Закликаємо Міністерство надати об'єктивну оцінку планованій діяльності та зобов'язати НАЕК «Енергоатом» утримувати рівень Олександрівського водосховища не вище існуючої відмітки, допоки воно знаходиться в їх управлінні, а також розробити та представити на громадське обговорення рішення із зниження рівня до відмітки +8 м, яка є доведено екологічно прийнятною.

Лист підписали:

Національний екологічний центр України

Всеукраїнська екологічна ліга

МБО «Екологія - Право - Людина»

ГС «Всесвітній фонд природи Україна», WWF-Україна

Штаб опору затоплення Бузького Гарду

ГО «Асоціація учасників та інвалідів АТО»

БФ «Герой України»

ГС «Рух ветеранів Миколаївщини»

ГО «ВОЗНЕСЕНСЬКА СПІЛКА УЧАСНИКІВ АТО»

ГО «Кінбурн»

ГО «Асоціація лідерів туристичного бізнесу в Миколаївській області»

ГО «Туристична рада Миколаївщини»

ГО «Громадська ініціатива "Місто Сонця»

ВП ГО «Ветеранське Братерство»

ГО «Від злочину до покарання»

ГО «Веселинівська спілка патріотичних сил»

ГО «Асоціація велосипедистів Южноукраїнська»

ГО «Зелений лист»

БО «Інтерекоцентр»

ГО «Інститут екології»

ГО «Веселий Дельфін»

Сергій Федоринчик, керівник інфоцентру УЕА «Зелений світ» (Статут 1992 р)

ГО Zero Waste Society

ГО Чорноморський Жіночий Клуб

ГО «Нуль відходів Луцьк»

ГО «ВЕА «Зелений світ»

МБО ІЦ «Зелене досьє»

ІГ «Mariupol Zero Waste»

ГО Екологічний клуб Еремурус

ГО «Миколаївська міська федерація альпінізму і скелелазіння»

Михайло Михалко ГО «Спілка Порятунку Голосіїва» м. Київ

ГО «Зелений Фронт», Харків

Список підписантів доповнюється та доступний за посиланням <https://docs.google.com/document/d/1qBz69fZZWrjW9xhG7OexAIPefhaDkYSDjcA3i0c7ycM/edit?usp=sharing>